

» reges et ad præsidēs, propter nomen meum¹ : » ut illud impleretur quod scriptum erat : « Et velociter reædicaberis a quibus destructa es. » Nam ex quo clementissimi Imperatores christiani Dei voluntate esse cœperunt; quanquam paulatim fides causa persecutionis crescebat in sæculo, factis regibus christianis ubique in parvo tempore Christi Evangelium penetravit.

VII. « Expositio sane beati Danielis de hebdomadibus quam vir sanctus compresbyter noster Hieronymus exposuit, qualiter doctores ecclesiarum credidissent, lectorem suspendit. Nam si ipse doctissimus vir compresbyter noster ait, periculosum esse de magistrorum ecclesiarum judicare sententiis, et alterum præferre alteri: quanto magis hoc lector facere non potest, quod magister facere dubitavit? Nos autem credimus quod Dominus ait, « Quia » cœlum et terra transient, iota autem unum vel unus » apex non transiet a Lege, donec omnia fiant². » Quomodo ergo mysterium hebdomadarum sit impletum usque ad nativitatem et passionem Christi, admiror; cum illud in dimidio hebdomadæ Propheta locutus est, dicendo, « In dimidio hebdomadæ tolletur sacrificium » meum, et supplicatio, desolationum interitus, et ad sacrificium abominatio, » Hæc ergo abominatio si jam completa fuerat, quomodo Dominus monet et dicit, « Cum videritis abominationem desolationis, quod dictum est per Danielem prophetam stantem in loco sancto, » qui legit intelligat³. » Ego autem ne petitionis beatitudinis tuæ contemptor essem, hæc quemadmodum sensi, scripsi ad tuam charitatem. Plenius autem dignare nos verbo gratiæ tuæ rescribendo instruere et lætificare. »

¹ Luc. XXI, 12. — ² Matth. V, 18. — ³ Matth. XXIV, 15, et Dan. IX, 27.

EPISTOLA CXCIX¹.

DE FINE SÆCULI (9).

Domino beatissimo et venerabiliter suscipiendo fratri et cœpiscopo HESYCHIO, AUGUSTINUS in Domino salutem.

Augustinus Hesychio commonstrans quomodo sint intelligenda Scripturæ loca, quæ varie loquuntur de fine sæculi, quodque præstat non inquirere tempus adventus Christi, sed hoc agere ut unusquisque ad excipiendum illum sit paratus.

I. ACCEPI litteras venerationis tuæ, quibus valde salubriter exhortaris, ut Salvatoris nostri diligatur et desideretur adventus. Facis hoc ut servus bonus ejusdem patrisfamilias, avidus lucrorum Domini tui, et volens habere plurimos socios dilectionis, qua ipse præcipue et perseveranter accenderis. Intuentes igitur quod commemorasti de Apostolo, quia Dominum dixit redditurum coronam justitiæ, non tantum sibi, sed et omnibus qui diligunt manifestationem ejus, ita recte vivimus², et in hoc sæculo tanquam peregrini agimus, cum se in hac dilectione cor nostrum proficienter extendit, sive citius, sive tardius veniat quam putatur, cujus manifestatio fidei charitate diligitur, et pio desideratur affectu. Servus quippe ille qui dicit, « Moram facit Dominus meus³ : » et percussit conservos suos, manducat et bibit cum

¹ Alias LXXX. quæ autem 199 erat, nunc 262. — Scripta post superiorem anno 419. — ² 2 Tim. IV, 8. — ³ Luc. XII, 45.

ebriosis, non utique diligit manifestationem ejus. Ex moribus enim apparet animus ejus; quos mores, licet breviter, ideo magister bonus curavit exprimere, id est, superbiam atque luxuriam, ne quod dicebat, « Moram » facit Dominus meus, » desiderio Domini sui dicere crederetur, quo ardebat ille qui dicebat, « Sitivit anima » mea ad Deum vivum: quando veniam, et apparebo » ante faciem Dei¹? » Dicendo enim, « Quando veniam? » moras se perpeti moleste ferebat: quia etiam quod tempore acceleratur, desiderio tardum videtur. Quomodo autem tardus est ejus adventus, vel quomodo longe futurus est, cum ipsi Apostoli tempore, quo adhuc erant in carne, dixerint, « Novissima hora est? » quamvis a Domino audierint, « Non est vestrum scire tempora². » Hoc ergo nesciebant quod nescimus et nos, (quantum ad me attinet dico, et eos qui hoc mecum nesciunt,) et tamen quibus dictum est, « Non est vestrum scire tempora, » quæ Pater posuit in sua potestate³, » diligebant ejus manifestationem, et dabant conservis in tempore cibaria, nec percutiebant eos dominando eis, nec luxuriabantur cum amatoribus mundi, dicentes, « Moram facit » Dominus meus. »

II. Alia est ergo ignorantia temporum, alia labes morum amorque vitiorum. Nam et apostolus Paulus quando dicebat, « Non cito moveamini mente neque terreamini, » sive per verbum, sive per epistolam, tanquam per nos » missam, quasi instet dies Domini⁴; » nolebat utique ut crederent eis, qui jam propinquare Domini arbitrabantur adventum: nec tamen volebat ut tanquam servus ille dicerent, « Moram facit Dominus meus venire⁵, » et traderent se superbiæ luxuriæque perdendos: sed sic

¹ Psal. xli, 3. — ² 1 Joan. ii, 18. — ³ Act. i, 7. — ⁴ 2 Thess. ii, 2. — ⁵ Luc. xii, 45.

eos nolebat de propinquante die novissimo falsis auscultare rumoribus, ut tamen vellet eos paratos adventum Domini sui lumbis accinctis, et lucernis ardentibus operiri: quibus dicit, « Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos dies ille tanquam fur comprehendat. » Omnes enim ut vos filii lucis estis et filii diei; non sumus noctis neque tenebrarum¹. » Ille autem qui sic dicit, « Moram facit Dominus meus venire²; » ut percutiat conservos suos, et epuletur cum ebriosis, non est filius lucis, sed tenebrarum: et ideo eum tanquam fur dies ille comprehendet: quod unusquisque debet etiam de die hujus vitæ suæ novissimo formidare. In quo enim quemque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies: quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo judicabitur.

III. Ad hoc pertinet quod in Evangelio secundum Marcum ita scriptum est, « Vigilate ergo, quia nescitis » quando Dominus domus veniat, sero, an media nocte, » an galli cantu, an mane, ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, Vigilate³. » (Quibus enim omnibus dicit, nisi electis et dilectis suis ad corpus ejus pertinentibus, quod est Ecclesia? Non solum ergo illis dixit, quibus tunc audientibus loquebatur; sed etiam illis, qui fuerunt post illos ante nos, et ad nos ipsos, et qui erunt post nos usque ad ejus novissimum adventum. Numquid autem omnes inventurus est dies ille in hac vita, aut quisquam dicturus est, quod ad defunctos etiam pertineat quod ait, « Vigilate, ne cum repente venerit, inveniat vos » dormientes? » Cur itaque omnibus dicit, quod ad eos solos pertineat qui tunc erunt, nisi quia eodem modo ad omnes pertinet, quomodo dixi? Tunc enim unicuique

¹ 1 Thess. v, 4, 5. — ² Luc. xii, 45. — ³ Marc. xiii, 35.

veniet dies ille, cum venerit ei dies ut talis hinc exeat, qualis iudicandus est illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis Christianus, ne imparatum inveniat eum Domini adventus. Imparatum autem inveniet ille dies, quem imparatum invenerit suæ vitæ hujus ultimus dies. Certe enim hoc saltem manifestum erat Apostolis, non eorum temporibus, cum hîc in carne viverent, Dominum esse venturum: et tamen quis dubitet eos præcipue vigilasse et servasse quod omnibus dixit, ne imparatos repente veniens inveniret?

IV. Nondum sane intelligo quonam modo accipi debeat quod scripsit sanctitas tua, propterea dixisse Dominum Apostolis, « Non est vestrum nosse tempora vel » momenta, quæ Pater posuit in sua potestate, » quoniam secutus adjunxit, « Sed eritis mihi testes in Jerusalem, et in Judæa, et in Samaria, et usque ad ultimum » terræ¹. » Quem Scripturæ sensum sic exponis, ut dicat, « Non ergo Apostolos testes consummationis mundi, sed nominis et resurrectionis suæ voluit intelligi. » Non quidem ille ait, Non est vestrum prædicare tempora; sed, « Non est vestrum nosse. » Verum si ita vis intelligi quod ait, « Non est vestrum scire, » ac si diceret, Non est vestrum scientes facere, id est, non est vestrum hoc docere: quis nostrum docere audeat, vel se scire præsumat, quod Deus ille magister nec eos discipulos nocuit, a quibus præsentibus interrogatus est præsens, nec illi tam sancti magnique doctores Ecclesiam docere poterunt?

V. An respondebitur, hæc non docuisse Apostolos, sed Prophetas? Hoc enim aisti, et verum est, quod ea, « Quæ futura sunt, sanctorum Prophetarum vocibus » cognoscuntur, qui prius quam fierent, inquis, ea quæ

¹ Act. 1, 7.

» futura erant, voluntate divina hominibus sunt locuti. » Sed si veneratio tua « Satis admiratione plenum esse dicit, si ea Deus, quæ prædici voluit, ad hominum sensus penitus non posse pervenire constituit: » quanto majore admiratione plenum est, si ea, quæ Prophetæ hominibus sunt locuti, hæc Apostoli vel scire sunt prohibiti vel docere? Quomodo autem Prophetæ ista, de quibus agitur, tempora docentes, non intelligerentur ab Apostolis, si intelliguntur a nobis? Aut si eos Apostoli intellexerunt istam mensuram temporis prophetantes, quomodo non docerent quod intellexerunt, quando per eorum præconium et ipsi Prophetæ innotescebant, qui eos suis libris ista docuerunt? Et ideo per quas litteras ea ipsi didicerant, per easdem poterant alii quoque in his gentibus discere, in quibus Apostoli auctoritatem propheticam commendabant. Cur ergo eis dictum est, « Non est vestrum scire, » vel si ita intelligendum est, Non est vestrum docere « Tempora, quæ Pater posuit in » sua potestate: » quandoquidem sic ea docebant, cum hi, in quorum litteris discerentur, per illos innotescebant? Unde credibilius est, non Deum noluisse sciri, quod voluit prædicari; sed noluisse prædicari, quod videbat non utiliter sciri.

VI. « Cur ergo, inquis, de temporibus cognoscendis » ipse Dominus monet, ubi dicit: Quisnam est fidelis » servus et prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore³? » etc. Imo vero monet, non ut bonus servus cognoscat temporum fidem; sed ut omni tempore in opere bono vigilet, quia nescit temporum finem. Non monet ut tempora, quæ Pater posuit in sua potestate, assequamur super Apostolos; sed monet, ut quoniam nescimus quando veniat

³ Matth. xxiv, 45.

Dominus, in cordis præparatione imitemur Apostolos. Unde jam supra satis locutus sum. Arguit autem Judæos, quare tempus non cognoscant, dicens, « Hypocritæ faciendam coeli potestis probare¹, » et cætera: quoniam illud tempus non agnoscebant, quod jam volebat agnosci, id est, primi adventus sui, quo in eum crederent, qui alterum ejus adventum vellent expectare vigilantes, quandoque futurus esset. Qui enim adventum Domini non cognoverit primum, præparare se non poterit ad secundum, credendo in eum fideliterque vigilando, ne illum tanquam fur in tenebris comprehendat, sive tardius venerit, sive citius quam speratur.

VII. Dicit etiam, sicut admones, apostolus Paulus, « In novissimis temporibus instabunt tempora periculosa², » et reliqua. Sed numquid ideo docet tempora, quæ Pater posuit in sua potestate? Aut ideo quisquam novit quam longa vel breviter sint eadem ipsa, quæ fatendum est esse novissima? Cogitare quippe debemus quam olim dictum sit, « Filioli, novissima hora est³. »

VIII. « Rursus eundem Apostolum dixisse commemoras, « De temporibus autem et momentis non necesse habemus scribere vobis: vos enim ipsi diligenter scitis, » quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet et » cum dixerint, Pax et securitas, tunc subitaneus illis » apparebit interitus, quomodo dolores parturientis, et » non effugient⁴. » Et hic non dixit post quantum temporis hoc futurum sit, sed quomodo futurum sit; id est non quanta erit ætatis brevitatis vel prolixitas, sed quantumlibet intervallum sit spatiumque temporis, non tamen eis hoc veniet malum novissimum, nisi cum dixerint, « Pax et securitas ». Quibus verbis videtur Apostolus hujus novissimi diei vel spem vel timorem ab hoc nostro

¹ Luc. xii, 56. — ² 2 Tim. iii, 1. — ³ 1 Joan. ii, 19. — ⁴ 1 Thess. v, 1.

tempore removisse. Non enim videmus ipsos amatores hujus sæculi, quibus subitaneus apparebit interitus, jam dicere, « Pax et securitas. »

IX. Quid ergo scire sufficiat, satis ipse demonstrat Apostolus dicendo, « De temporibus et momentis non » opus habemus vobis scribere; » vel sicut alii codices habent, « Non opus habetis vobis scribi. » Nec secutus adjunxit, Vos enim ipsi diligenter scitis quantum temporis restet; sed ait, « Vos enim ipsi diligenter scitis, » quia hora Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. » Hoc ergo scire opus est, ut curent filii lucis esse, et parato corde vigilare, qui nolunt ab illa hora sicut a nocturno fure comprehendi. Nam si ad cavendum hoc malum, id est, ne hora Domini tanquam fur inveniat imparatum, opus esset nosse temporum spatia, non diceret Apostolus non opus esse ut hoc scriberet, sed hoc potius eis esse scribendum tanquam doctor providentissimus judicaret. Nunc autem nec illis hoc opus esse monstravit, quibus sufficiebat ut scirent imparatis atque dormientibus horam Domini sicut furem esse venturam, atque hoc sciendo essent ipsi vigilanter parati post quantalibet tempora veniret; et suum servavit modum, ut licet Apostolus, non tamen præsumeret alios docere, quod Apostolis Dominum dixisse cognoverat, « Non est vestrum » scire. »

X. Ponis etiam quod idem ipse dixit Apostolus, « Non » retinetis memoria, quia cum essem apud vos, hæc dicebam vobis. Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur » in suo tempore. Nam mysterium jam operatur iniquitatis: tantum qui tenet, modo teneat, donec de medio » fiat: et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus » Jesus interficiet spiritu oris sui¹. » Quæ verba aposto-

¹ 2 Thess. ii, 5.

lica utinam non tantummodo ponere, verum etiam exponere dignareris¹: ita sane obscura sunt et mystice dicta, ut tamen appareat eum nihil de statutis dixisse temporibus, nullumque eorum intervallum spatiumque aperuisse. Ait enim, « Ut reveletur in suo tempore: » nec dixit post quantum temporis hoc futurum sit. Deinde subjunxit, « Jam enim mysterium operatur iniquitatis. » Hoc iniquitatis mysterium quomolibet intelligatur quid sit, ab alio sic, ab alio autem sic, quandiu tamen operetur occultum est. Neque id expressit Apostolus tanquam homo ex eorum numero, quibus dictum est, « Non est vestrum scire tempora. » Quamvis enim nondum inter eos erat, quando eis hoc dictum est; ad eorum tamen collegium atque societatem etiam ipsum non ambigimus pertinere.

XI. Item quod sequitur, « Tantum qui modo tenet » teneat, donec de medio fiat: et tunc revelabitur ille » iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris » sui, » docet nos Antichristum manifestum futurum. Siquidem ipsum videtur aliquanto evidentiori significatione tetigisse interficiendum spiritu oris Domini Jesu Christi; sed post quantum temporis istud erit, nec saltem obscure locutus est. Quisnam sit enim qui modo tenet, vel quid teneat, vel quid sibi velit quod ait, « De medio fiat, » potest quisque se coarctare ut intelligat, vel aliquatenus suspicetur, quoniam quoquo modo scriptum legit. Quandiu autem teneat, et post quanta temporum spatia de medio fiat, hic omnino tacetur.

XII. Item « Dominus, inquit, in Evangelio increpat » Judæos, dicens, Et tu si cognovisses tempus visitationis tuæ, forsitan permansisses; nunc autem abscondita

¹ Vide lib. 20 de Civitate Dei, cap. 19.

» sunt de oculis tuis¹. » Sed hoc ad tempus primi adventus Domini pertinet, non secundi, de quo nunc quaestio est. De secundo quippe adventu suo dixit, « Non est » vestrum scire tempora, » non de primo. De illo enim ab eo quaesierunt Discipuli quem sperabant, non de isto quem jam videbant. Si enim primum ejus adventum Judæi cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent²; et ideo non everti, sed permanere potuissent. Jam vero quod ait ad eos, « Pœnitentiam agite, completa » sunt tempora, credite Evangelio³, » etiam ipse firmasti de iis temporibus dictum esse Judæorum, quæ continuo post paucos annos fuerant transitura, et nunc novimus jam esse transacta, eversa scilicet civitate, in qua regnum eorum fuerat constitutum.

XIII. Proinde quod ex Daniele de interfecta bestia posuit venerabilitas tua, et de reliquarum bestiarum regno, et inter hæc de filio hominis veniente cum nubibus cœli, manifestum esse dixisti intelligentibus Scripturam. Sed si dignatus fueris exponere, quomodo ista pertineant ad cognoscendum temporis spatium, post quod erit Salvatoris adventus, ita ut inveniantur sine ulla ambiguitate manifesta; fatebor etiam ipse cum magna actione gratiarum, illud quod ait Dominus. « Non est » vestrum scire tempora, » tantummodo Apostolis esse dictum, non posteris eorum, qui ea fuerant cognituri.

XIV. Diligendus ergo est, et expectandus Domini, sicut sancte hortaris, adventus, magnamque dicis esse beatitudinem diligentibus ejus adventum, et adhibes Apostoli testimonium, cujus verba sic ponis: « De cæ- » tero reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet » mihi Dominus justus judex in illa die. Non solum au-

¹ Luc. XIX, 42. — ² 1 Cor. II, 8. — ³ Marc. I, 15.

» tem mihi, sed et his qui diligunt adventum Domini⁴. » Tunc enim sicut ex Evangelio commemoras, « Justifugunt sicut sol in regno Patris sui². » Et quod Prophetam dicit, « Ecce enim caligo et tenebrae operient terram super gentes: in te vero apparebit Dominus, et majestas ejus in te videbitur³. » Item quod scriptum est, « Qui vero expectant Dominum, exultabunt cum virtute, producent pennas sicut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non esurient⁴. »

XV. Hoc plane piissime et verissime dicis, commendans eorum beatitudinem, qui diligunt adventum Domini. Sed et illi quibus dicebat Apostolus, « Non cito moveamini mente, quasi instet dies Domini⁵, » diligebant utique adventum Domini: nec eos hoc dicens Doctor gentium ab illa dilectione frangebatur, qua ut inflammarentur volebat; et ideo nolebat ut crederent eis, a quibus audiebant instare diem Domini, ne forte cum transisset tempus, quo eum crediderant esse venturum, et venisse non cernerent, etiam caetera fallaciter sibi promitti arbitantes, et de ipsa mercede fidei desperarent. Non ergo ille diligit adventum Domini, qui cum asserit propinquare, aut ille qui asserit non propinquare; sed ille potius, qui eum sive prope sive longe sit, sinceritate fidei, firmitate spei, ardore charitatis expectat. Nam si tanto magis diligitur Dominus, quanto magis creditur et praedicatur citius esse venturus, magis eum diligebant qui ejus adventum jam instare dicebant, quam hi quos Apostolus eis credere prohibebat, vel ipse Apostolus qui hoc utique non credebatur.

XVI. Si autem onerosa non est infirmitas mea sanctitati tuae, peto apertius non graveris exponere, quomodo

¹ 2 Tim. iv, 8. — ² Matth. xiii, 43. — ³ Isai. lx, 2. — ⁴ Id. xl, 31. — ⁵ 2 Thess. i, 2.

dixeris « Neminem posse temporum mensuras colligere; » ne forte et hoc mihi videatur, quod etiam charitati tuae, et frustra quilibet nostrum instrui expectet ab altero. Cum hoc enim dixisses, deinde subdidisti et aisti, « Evangelium quidem dicit: De die et hora nemo scit: » ego autem, inquis, pro possibilitate intellectus mei » dico, neque mensem neque annum adventus ipsius » sciri posse¹. » Ita enim hoc videtur sonare, tanquam non possit sciri, quo anno venturus sit, sed possit sciri qua hebdomade annorum, vel qua decade, tanquam dici possit atque definiiri intra illos vel illos septem annos, aut intra illos vel illos decem annos. Quod si ne hoc quidem comprehendi potest, quaero utrum sic saltem possit definiiri tempus adventus ejus, ut cum venturum esse dicamus, intra istos, verbi gratia, quinquaginta vel centum annos, vel quotlibet seu majoris numeri seu minoris annorum, sed in quo eorum, nos ignorare. Hoc si jam comprehendisti, multum est quod comprehendere potuisti. Id ipsum est autem quod rogo, ut nobis benignus impertias, adhibens idonea documenta, quibus id potueris indagare. Si autem neque hoc te comprehendisse praesumis, hoc sentis quod ego.

XVII. Novissima enim esse ista tempora, multis rerum signis apparentibus, quae Dominum praedixisse legimus, omnes qui ea credimus, cernimus. Sed et mille annorum tempus, si eorum finis esset saeculi finis, posset univsum dici novissimum tempus, vel etiam novissimus dies, quia scriptum est, « Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies unus², » ut quidquid per eosdem mille annos gereretur, novissimo tempore vel novissimo die diceretur geri. Iterum enim dico, quod in hac causa saepe dicendum est, Consideremus antequam multos annos

¹ Matth. xxiv, 36. — ² Psal. lxxxix, 4.

dixerit beatus Joannes Evangelista, « Novissima hora » est¹. » Nam si tunc essemus, hoc audito, quando crederemus tot annos postea transituros, ac non potius ipso adhuc Joanne in corpore constituto Dominum sperare esse venturum? Neque enim dixit, Novissimum tempus est, aut novissimus annus, aut mensis, aut dies, sed « Novissima hora est. » Et ecce ista hora quam longa est: nec tamen est ille mentitus, sed utique intelligendus est horam pro tempore posuisse. Quod nonnulli sic accipiunt, ut sex annorum millia constituent velut unum diem, eumque in partes velut horas duodecim partiantur, ut sic quingentos annos postremos hora videatur habere postrema: in quibus annis jam Joannes, inquit, loquebatur, quando novissimam horam esse dicebat.

XVIII. Sed aliud est nosse aliquid, aliud suspicari. Cur enim non potius, si sex annorum millia deputandus est unus dies, non duodecima, sed vicesima quarta pars ejus una hora est, id est non quingenti, sed ducenti quinquaginta anni? Totus enim dies, totus circumitus solis verius nuncupatur, non ab Oriente usque in Occidentem, sed ab Oriente usque in Orientem, unde toto die peracto, id est, viginti et quatuor oris, rursus exoritur: ac per hoc hora ista novissima, ex quo tempore id locutus est Joannes, ante ferme septuaginta annos, ut minimum, jam reperitur esse transacta, et nondum venit terminus sæculi. Huc accedit, quia inspecta diligenter ecclesiastica historia, reperitur Joannes apostolus longe ante fuisse defunctus, quam quinque millia quingenti anni a generis humani exordio complerentur. Nondum erat itaque hora novissima, si sex millium annorum pars duodecima, id est, quingenti anni, velut unius horæ spatium deputatur. Porro si secundum Scripturas unum diem mille annos

¹ 1 Joan. II, 19.

esse ponamus, multo magis olim transiit tam longæ diei hora novissima, non dico si vicesima quarta pars ejus, qui sunt anni paulo amplius quadraginta, sed si duodecima deputetur, quæ illos annos duplos habet. Unde convenientius ille Apostolus creditur horam posuisse pro tempore; quæ hora quam longa sit, ignoramus, quia non est nostrum scire tempora, quæ Pater posuit in sua potestate: quamvis eam novissimam esse noverimus, multo magis utique nos, quam qui fuerunt ante nos, ex quo esse vel dici coepit hora novissima.

XIX. Quod autem ideo videtur venerationi tuæ comprehendendi non posse temporum mensuras, ut definiatur quo anno futurus est finis, quia secundum promissionem Domini breviabuntur dies illi, prorsus non intelligo. Si enim sic breviabuntur ut fiant ex pluribus pauciores; quæro secundum quam veritatem futuri erant plures, nisi breviarentur? Hebdomades enim sancti Danielis non ad primum Domini adventum, sicut pluribus visum est, sed ad secundum potius existimas pertinere. Ita ne ergo breviabuntur, ut vel una in eis hebdomada minus futura sit, et falsa erit prophetia, quæ tanta diligentia numerum hebdomadarum definire curavit, ut quidam diceret etiam dimidio hebdomadis implendum? Miror si per prophetiam Christi, destruitur prophetia Danielis. Deinde quale est ut putemus ignorasse Danielem, vel potius Angelum, a quo ista dicebat, breviaturum Dominum dies illos, et errasse ut hoc diceret; vel scisse quidem, sed ei quem docebat fuisse mentitum? Quod si absurdum est, cur non potius credimus secundum id quod breviaturus est Dominus dies illos, tot hebdomadas prophetasse Danielem? si tamen ad secundum Domini adventum, (quod nescio quemadmodum possit ostendi) ille numerus refertur annorum.